

חברה

פרקטיקות מיטיבות (ו/או תכניות התערבות) לקהילה מיטיבה

חלק שני במחקר שהוגדר על ידי
המייסדים כ:
"קהילה מיטיבה לקידום מוביליות
חברתית, חוסן קהילתי ואיכות חיים
במאה ה-21"

ד"ר איילה קיסר-שוגרמן
ד"ר שי בן יוסף
ד"ר ראובן גל
פרופ' רון קנת
גבי איילת רווה

חינוך

כלכלה

מדע
וטכנולוגיה

סביבה
ואנרגיה

תכנון
ארוך טווח

תעשייה
וחדשנות

תשתיות
פיזיות

בריאות

הון
אנושי

השכלה
גבוהה

יוני
2022

פרקטיקות מיטיבות (ו/או תכניות התערבות) לקהילה מיטיבה

חלק שני במחקר שהוגדר על ידי המייסדים כ:

"קהילה מיטיבה לקידום מוביליות חברתית, חוסן קהילתי ואיכות חיים
במאה ה-21"

יוני 2022

מוגש לג'וינט ישראל-אשלים, לאגף משאבי קהילה במשרד העבודה, הרווחה
והשירותים החברתיים ולקרן רש"י

החוקרים:

ד"ר איילה קיסר-שוגרמן

ד"ר שי בן יוסף

ד"ר ראובן גל

פרופ' רון קנת

גב' איילת רוה

צוות המחקר מבקש להודות לגב' תירצה מרגולין על הערותיה המועילות לגרסה מוקדמת של המסמך.

תוכן עניינים

2	.....תוכן עניינים
3	.....1. מבוא
5	.....2. פרקטיקות מיטיבות לפי אפיקי פעולה
7	.....טבלה 1: אפיק פעולה חברתי
10	.....טבלה 2: אפיק פעולה כלכלי
14	.....טבלה 3: אפיק פעולה אורבני-פיסי
17	.....3. הצעה לקריטריונים לתיעודף והערכת פרקטיקות מיטיבות
18	.....4. סיכום
20	.....נספחים
20	.....נספח 1: רשימת פרקטיקות מיטיבות לפי צוותי משימה המתועדים ב MURALS
26	.....נספח 2: טופס פרקטיקות מיטיבות

1. מבוא

א. מהי פרקטיקה מיטיבה (BP)?

פרקטיקה מיטיבה היא דרך פעולה המחוללת תוצאות מיטיבות; במקרה זה – תוצאות המקדמות באופן המוצלח ביותר את יישום חזון קהילה מיטיבה, המוביל בתורו למוביליות חברתית, חוסן קהילתי ואיכות חיים. בפרקטיקה מיטיבה הכוונה למנעד רחב של כלים, מיומנויות, תכניות התערבות או יוזמות. ההבחנה בין "פרקטיקות מיטיבות" ל"תכניות התערבות" היא לעיתים טרמינולוגית בלבד, או תלויה במידת הייחודיות (לעומת ה"התמסדות") של הפעולה. כמו כן, תכניות התערבות עשויות לשלב תחת קורת גג אחת מגוון של פרקטיקות מיטיבות. **בכל מקום שמופיע במסמך זה המונח "פרקטיקות מיטיבות" הכוונה גם לתוכניות התערבות.**

הפרקטיקות המיטיבות, המוצגות במסמך זה, מצויות בהלימה הדוקה לאפיון קהילה מיטיבה ולתיאוריית השינוי של מהלך קהילה מיטיבה, המנוסחים במסמך האפיון של קהילה מיטיבה¹.

לדוגמא, עיקרון מרכזי המנחה את מודל קהילה מיטיבה, המוצג במסמך האפיון, הוא העיקרון ההיברידי, הרואה בעבודה קהילתית שילוב של פעולות מערכת - מתוך ועם ארגונים, צוותי פעולה ותהליכי עבודה סדורים - ושל תקשורת והשפעות גומלין (ראו עמ' 22 במסמך האפיון). עיקרון זה בא לידי ביטוי גם בפרקטיקות המיטיבות המוצגות במסמך זה: נבחרו פרקטיקות המביאות לידי ביטוי פעולות משולבות במגוון אפיקי פעולה ומערכות השפעה, חלקם מאורגנים וסדורים, וחלקם מתהווים ונוצרים תוך כדי השפעות הגומלין.

ב. הליך איסוף הפרקטיקות המיטיבות המוצגות במסמך הנוכחי:

הפרקטיקות המיטיבות המוצגות במסמך זה נאספו מארבעה מקורות שונים:

- 1) סקירת ספרות מהארץ ומהעולם העוסקת בקהילות מיטיבות ובפרקטיקות המקדמות אותן;
- 2) דיונים של צוותי משימה השותפים למהלך קהילה מיטיבה שנערכו ב-23.2.2021 וב-27.7.2021 – בהם השתתפו עשרות משתתפים. בסיכומים וברישומים אלו הוצגו התנסויות של המשתתפים במגוון פרקטיקות, תכניות התערבות ויוזמות, שהמדווחים עליהן העידו שהינן בשימוש בקהילותיהם ושהן עומדות במבחן היישומיות (What Works)²;
- 3) תיעוד במערכת ה-Murals (האינטרנטית) של הפרקטיקות המיטיבות ותוכניות ההתערבות שהועלו בדיונים של צוותי המשימה ב-27.7.2021; גם כאן העידו הפעילים על השימוש והיישומיות של

---

¹ בכל המקומות בהם מצוין "מסמך האפיון" הכוונה היא למסמך "איפיון המושג קהילה מיטיבה", יוני 2022.
² העדויות במסמך האפיון אודות עשרות הפרקטיקות ותכניות ההתערבות מופיעות לאורך המסמך באמצעות "הערות סיום" (אותיות רומיות), ומרכזות בנספח 4.

הפרקטיקות, התוכניות והיוזמות שרשמו ב-Murals³. תיעוד העדויות כפי שעלה ל-Murals מופיע
בנספח 1 במסמך הנוכחי.

(4) טופס תיעוד ממוחשב וסדור של פרקטיקות מיטיבות ותכניות התערבות שפותח על-ידי צוות
המחקר. במערכת הממוחשבת תועדו שבע פרקטיקות על ידי חברים בצוות המשימה החברתי –
אשר נענו לבקשה למלא את הטפסים. באופן דומה, ניתן לתעד עשרות BP's, עבור כל אחד מ-4
אפיקי הפעולה. הטופס במלואו מוצג בנספח 2.

צוות המחקר מציע כי טופס תיעוד פרקטיקות מיטיבות סדור ושיטתי, הבנוי על-פי המושגים העיקריים
המוגדרים במסמך האפיון של קהילה מיטיבה, לא זו בלבד שמאפשר לאסוף מידע סדור אודות מגוון
התערבויות מבוססות פרקטיקות מיטיבות הפועלות בשדה, ולהעריך את המידה שבה הן פועלות על-פי
העקרונות שפותחו לקהילה מיטיבה, אלא שתוך כדי מילוי על-ידי השחקנים השונים בשדה – מופצים
הלכה למעשה תיאוריית השינוי של קהילה מיטיבה, השפה הייחודית והסטנדרטים הברורים ליישומה.

---

³ יש לציין ולהדגיש כי תיאור הפרקטיקות המיטיבות בשולחנות העגולים וב-Murals היה במקורו כללי, ולא היה
מנוסח וערוך באופן שיטתי.

2. פרקטיקות מיטיבות לפי אפיקי פעולה

מתוך מאגר הפרקטיקות ותכניות ההתערבות שנאספו באמצעות הפלטפורמות השונות, נבחרו לפחות חמש פעילויות לכל אפיק פעולה לצורך הצגה במסמך זה. בחירת הפרקטיקות נעשתה על-פי היקף המידע אשר סופק, וכן על-פי המידה שההתערבויות כוללות פרקטיקות שזוהו כמיטיבות ועומדות בהלימה לחזון ועקרונות קהילה מיטיבה, על פי מיטב השיפוט של צוות המחקר.

תיאור ההתערבויות מבוססות פרקטיקות-מיטיבות נעשה באמצעות השדות והמושגים המרכזיים המוגדרים במסמך אפיון קהילה מיטיבה, המפורטים להלן:

■ מהות, מטרות ועקרונות –

לפי חזון קהילה מיטיבה (ראו פרק 1 במסמך האפיון), ועקרונות הפעולה המוגדרים במסמך האפיון של קהילה מיטיבה. במסמך האפיון הוגדרו 15 עקרונות פעולה שניתן לקבצם לאשכולות על פי 4 קטגוריות עיקריות: משמעות ותכלית, מחוּבְּרוּת, משימתיות ושיטתיות (ראו פרק 2 במסמך האפיון). באמצעות טופס התיעוד, המדווחים על הפרקטיקות השונות התבקשו לציין אילו עקרונות באים לידי ביטוי בפרקטיקה.

■ אפיקי פעולה –

בהתאם להגדרת קהילה מיטיבה במסמך האפיון, הקובעת כי "קהילה מיטיבה מהווה עוגן של זהות ושייכות ומקיימת תשתיות, מנגנונים, תהליכים ורשתות שיתופי-פעולה לקידום חברתי, חינוכי, פיסיו וכלכלי" (ראו עמ' 18 במסמך אפיון), הפרקטיקות המיטיבות במסמך זה מסווגות אף הן לאפיקי הפעולה השונים – החברתי, הכלכלי והאורבני-פיסיו⁴. ואולם, מעצם הגדרתו של המהלך לקידום קהילה מיטיבה ככזה השואף לייצר חיבורים ושילובים בין החברתי, הכלכלי והאורבני-פיסיו – הרי שהניסיון לסווג את הפרקטיקות המיטיבות לאפיקי פעולה מובחנים הוא מלאכותי במידה רבה. בפועל, הפרקטיקות המיטיבות שיוצגו להלן פועלות לרוב תוך סינרגיה בין אפיקי הפעולה השונים.

■ תוצאות מנבאות⁵ –

במסמך האפיון הוגדרה לכל אפיק פעולה רשימת תוצאות מנבאות ייחודית לו, לפי 4 מערכות ההשפעה (אשר יוסברו להלן). למשל, בעוד שבאפיק הפעולה החברתי הוצגה "חוללית קהילתית" (Community efficacy) כאחת התוצאות המנבאות, באפיק הפעולה הכלכלי הוצג "סחר חליפין וכלכלה שיתופית בקהילה" כתוצאה מנבאת (לרשימה המלאה של התוצאות המנבאות ראו טבלה 1 במסמך האפיון). באמצעות טופס התיעוד שתואר לעיל התבקשו המדווחים לציין לאילו תוצאות מנבאות התוכניות והפרקטיקות מכוונות.

⁴ יצוין כאן בהבלטה שרק בשלבים מתקדמים במהלך העבודה הוחלט על שילוב אפיק הפעולה החינוכי, ואפיק זה לא כלול ולא עודכן בתכולת העבודה של מחקר זה. זו הסיבה לכך שאפיק הפעולה החינוכי נעדר ממסמך זה.

⁵ הכוונה כאן, במונחי "המודל הלוגי", ל- Outputs; במונחי הג'וינט הן נקראות לרוב "תוצאות מנבאות".

▪ **מערכות השפעה –**

לצורך הגדרת התוצאות המבואות לקהילה מיטיבה הגדרנו, בנוסף לארבעת אפיקי הפעולה, גם ארבע מערכות השפעה: הקהילה; ארגוני חברה אזרחית וחברות עסקיות; הרשות המקומית; והמדינה. ארבע מערכות השפעה אלה שזורות, משפיעות ותלויות אלה באלה ופעולות בכל אחד מאפיקי הפעולה. יחד הן יוצרות את האקו-סיסטם של הקהילה המיטיבה (ראו פרק שלישי במסמך האפיון).

▪ **מדדי הערכה אפשריים⁶ –**

יש לציין כי לא כל השדות בטבלאות שלהלן מולאו, זאת בהתאם לפלטפורמה שבאמצעותה תועדה הפרקטיקה: בעוד שפרטים שתועדו באמצעות טופס התיעוד הינם סדורים ומלאים, הפרטים שחולצו מסיכומי הדיונים וה-Murals הינם כלליים, אקראיים ואינם שיטתיים. למעשה, מבין שלושת אפיקי הפעולה, רק הטבלה של אפיק הפעולה החברתי סדורה ומלאה, ואילו הטבלאות של אפיק הפעולה הכלכלי והאורבני-פיסי חלקיות. במקרים מסוימים, צוות המחקר השלים מידע מתוך ספרות רלוונטית, בארץ ובעולם, ומתוך אתרי אינטרנט.

בטבלאות הבאות מוצגות דוגמאות לפרקטיקות מיטיבות בשלושת אפיקי הפעולה – החברתי, הכלכלי והאורבני-פיסי.

---

⁶ **מסמך "מדדים לקהילה מיטיבה", יוני 2022** – גובש על-ידי צוות המחקר, והוא כולל מגוון רחב של מדדים המודדים פרמטרים משמעותיים בתהליכים לקידום קהילה מיטיבה ובתוצאות שאנו משערים כי יש להם השפעה חיובית על האימפקט בתחומי המוביליות החברתית, איכות החיים והחוסן הקהילתי. אנו מציעים מדדים אלה כמעין תפריט שיאפשר לפועלים במסגרת קהילה מיטיבה לנטר ולשפר את פעילותם.

טבלה 1: אפיק פעולה חברתי

שם הפרקטיקה	מהות, מטרת ועקרונות	אפיקי פעולה	מערכות השפעה	תוצאות מנבאות	הצעות למדדי הערכה ⁷	גורם מדווח
<p>1. מודל "הרשת באר שבע"</p> <p>https://www.hareshet.org.il/about</p>	<p>במה ליצירה וליזמות קהילתיות. רשת אנושית המורכבת ממאות צעירים מהעיר, שהחליטו לייצר לעצמם, באמצעות כוחות קהילתיים, אלטרנטיבות חיים בקשת רחבה של תחומים: נגריה קהילתית, פסטיבלים עירוניים, מחסן ציוד שיתופי, קהילת תעסוקה, סדנאות וקורסים, קידום טבע עירוני, אמנות רחוב, גינות כלבים, טיולים, ארוחות שיש וכו'.</p> <p>הערך המרכזי הוא להיות "יצרני עיר", ההופכים את עירם לבית שהיו רוצים שהיא תהיה עבורם. יוצקים לתוכה את התכנים שהיו רוצים, יוזמים פרויקטים ותהליכים קהילתיים.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - חברתי - כלכלי - חינוכי - אורבני-פיסי 	<ul style="list-style-type: none"> - חברים ופעילים מהקהילה; - ארגוני חברה אזרחית: עמותת ארץ עיר; עמותת כיוונים; בינה, ישיבות חילוניות; רוג'ום, רשת קהילות צעירים; קרנות פילנתרופיות; - חברות עסקיות; - רשויות מקומיות (עיריית ב"ש). 	<ul style="list-style-type: none"> - מגוון תוצאות ברמת הקהילה, לדוגמא: תחושת קהילתיות, הון חברתי וחוללות קהילתית (Community efficacy); - מגוון תוצאות ברמת ארגונים, לדוגמא: מעורבות חברתית וקהילתית של ארגונים עסקיים, ושיתופי פעולה בין-מגזרים; - מגוון תוצאות ברמת הרשות המקומית, לדוגמא: מדיניות ותוכניות פעולה בתחום הקהילתי, ומשילות משתפת; - מגוון תוצאות ברמת המדינה, לדוגמא: מדיניות, זרעות ביצוע ותכניות שתפקידם לטפח קהילות. 	<ul style="list-style-type: none"> - מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - כלי לאמידת החוסן הקהילתי CCRAM; - SCI - Sense of Community Index; - תו התקן הקהילתי - שדמות ק.מ.ה - אורנים. 	<p>אורי כרמל. מנכ"ל ארץ עיר (תועד באמצעות טופס תיעוד פרקטיקות מיטיבות)</p>

⁷ מראי מקום מלאים למדדים המפורטים בטבלה ניתן למצוא במסמך "מדדים לקהילה מיטיבה", יוני 2022.

שם הפרקטיקה	מהות, מטרת ועקרונות	אפיקי פעולה	מערכות השפעה	תוצאות מנבאות	הצעות למדדי הערכה ⁷	גורם מדווח
<p>2.</p> <p>"קבוצות יוצרות שכונה" (שדרות)</p> <p>e- sderot.org.il קבוצות-שכונה- בשדרות</p>	<p>תכנית עירונית קהילתית, לקידום של יוזמות קהילתיות: לחיזוק החוסן החברתי; להפיג בדידות; ליצור לתושבים מקום מפגש, להביא עצמם לידי ביטוי, לשוחח, ללמוד, לקבל יחד החלטות ולהוביל עשייה בקהילה; להגביר מוגנות בשכונות – ע"י דיאלוג בין משפחות שכנות, צמצום סכסוכים ואלימות, ויצירת אקלים בטוח בין תושבי השכונות, בדגש על מוגנות של ילדות, נערות ונשים במרחב הציבורי; לזמן מפגש בין מגוון תרבויות, עדות, זהויות וגילאים המרכיבים את החיים בשכונות.</p>	<p>- חברתי (בעיקר)</p>	<p>- חברים ופעילים מהקהילה;</p> <p>- ארגוני חברה אזרחית: "דרור ישראל"; קרן רש"י;</p> <p>- רשויות מקומיות: יחידה קהילתית באגף הרווחה והשירותים החברתיים; אגף חינוך; יחידת הנוער; שיקום שכונות; מחלקת קליטה;</p> <p>- מדינה: הרשות לביטחון קהילתי; מרכז חוסן;</p>	<p>- כנ"ל</p>	<p>- מדד קהילתיות. החברה למתנ"סים, 2021;</p> <p>- כלי לאמידת החוסן הקהילתי CCRAM.</p>	<p>גון הראל. רכז תוכנית לעבודת רחוב קהילתית בשדרות, "קבוצות יוצרות שכונה" - מטעם עיריית שדרות ועמותת דרור בתי חינוך (תועד באמצעות טופס תיעוד פרקטיקות מיטיבות)</p>
<p>3.</p> <p>שילוב הקהילה בהיערכות קהילתית למצבי חירום</p>	<p>מטרות הפרקטיקה לשפר את מוכנות הקהילה למצבי חירום. מתבצע לפי לוח ההדרכה ואימונים של פיקוד העורף שנבנים ביחד עם משרדי הממשלה והרשויות. מותאם לצורכי הקהילה; נסמך על גיוס חברי קהילה לקחת חלק פעיל בשיתוף הרשות המקומית וגופי חברה אזרחית.</p>	<p>- חברתי</p>	<p>- חברים ופעילים מהקהילה;</p> <p>- ארגוני חברה אזרחית</p> <p>- רשויות מקומיות (מידע לציבור, חינוך, רווחה, עו"ס קהילה, רכז התנדבות);</p> <p>- מדינה: ארגוני חירום מדינתיים (בהובלת פיקוד העורף).</p>	<p>- ברמת הקהילה: תחושת קהילתיות; הקהילה בעלת ידע ומיומנויות בקדום תהליכים קהילתיים; פיתוח היכולת והמחויבות של חברי הקהילה לקדם מובילות, חוסן ואיכות חיים.</p>	<p>- מדד קהילתיות. החברה למתנ"סים, 2021;</p> <p>- כלי לאמידת החוסן הקהילתי CCRAM;</p> <p>- מדדי איכות חיים, קיימות וחוסן לאומי, 2019 (למ"ס);</p> <p>- מדדי חוסן קהילתי להשוואת תנאי בסיס.</p>	<p>דוד גדרון, רע"ן (מילואים) התנהגות אוכלוסייה במצבי חירום, פיקוד העורף (תועד באמצעות טופס תיעוד פרקטיקות).</p>

שם הפרקטיקה	מהות, מטרות ועקרונות	אפיקי פעולה	מערכות השפעה	תוצאות מנבאות	הצעות למדדי הערכה ⁷	גורם מדווח
4. "מרכז לחיות יחד" http://livingtogether.org.il/	הקמת קבוצות מקומיות של תושבים, בליווי מקצועי. להתמודדות עם אתגרים של חיים משותפים, דרך עבודה עצמית שאנשים עושים סביב סטריאוטיפים, דעות קדומות, זהויות וקיבעונות זהותיים. נעשה שימוש בפרקטיקה המכונה "תרבות כנכס" - מתוך תפיסה שכל חבר בקבוצה מביא איתו ידע תרבותי ייחודי. נקודת המוצא – הידע הזהותי של הפרט מנחה אותו בתהליכי קבלת החלטות והתנהלות בחיים.	- חברתי	- חברים ופעילים מהקהילה; - החברה למתנ"סים; - רשויות מקומיות; - מדינה: המשרד לשוויון חברתי.	- לא דווח.	- מדד קהילתי. החברה למתנ"סים, 2021; - SCI - Sense of Community Index.	משתתף/ת בשלחנות העולים.
5. מודל העיר הבריאה http://www.healthycities.co.il/	עיר בריאה היא עיר שבה התושבים, העסקים, הארגונים והרשות המקומית פועלים יחד על מנת להבטיח עיר חיה ושטוב לחיות בה. בעיר הבריאה קיימת מודעות לבריאות כערך ומחויבות פוליטית לפעול למימוש: בריאות לכל, אמנת אוטווה לקידום הבריאות, אג'נדה 21 לפיתוח בר קיימא. התכנית מושתתת על העקרונות הבאים: מוכוונות לאנשים, לערכים (הוגנות והשתתפות), מרכזיות הרשות המקומית, מכוונות לתוצאות.	- חברתי - בריאותי	- חברות ופעילות מהקהילה: קבוצת נשים מתנדבות; - ארגוני חברה אזרחית: רשת ערים בריאות בישראל; - רשויות מקומיות: מתאמת בריאות; מתכנן סביבתי; - מדינה: נציגי משרד הבריאות.	- ברמת קהילה: תחושת קהילתיות; הקהילה בעלת ידע ומיומנויות בקדום תהליכים קהילתיים; מנהיגות משתפת, נורמה של צמיחת פעילים ומתנדבים מתוך הקהילה; מתקיימות ומתפתחות רשתות שיתופי פעולה חוצות מגזרים; - ברמת הרשות המקומית (כל התוצאות); - ברמת המדינה (כל התוצאות).	- מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - מדד קהילתי. החברה למתנ"סים, 2021; - SCI - Sense of Community Index.	- מילכה דונחין. יו"ר רשת ערים בריאות בישראל, בעבר ראש המגמה לקידום בריאות בביה"ס לבריאות הציבור של הדסה והאוניברסיטה העברית (באמצעות טופס תיעוד פרקטיקות מיטיבות.

טבלה 2: אפיק פעולה כלכלי⁸

שם הפרקטיקה	מהות, מטרת ועקרונות	אפיקי פעולה	מערכות השפעה	הצעות למדדי הערכה ⁹	גורם מדווח
<p>1. "העיר המעגלית"</p> <p>https://www.facebook.com/SocialHubTechnion/photos/a.266037856915714/1432675830251905/?type=3</p>	<p>מטרת התכנית ליצור מנגנון עירוני לחלוקה מחדש של טובין בעזרת הקמה של מערכת נתוני עתק שבעזרתה גורמים עם משאבים עודפים, יוכלו להעבירם לגורמים שזקוקים לאותם משאבים. הגדרת המשאב רחבה: ממזון ותרופות ועד צרכים "רכים" כגון שיעורים פרטיים.</p> <p>המערכת תאפשר לנותן לתעד את המשאבים שמצויים אצלו בעודף ולצורך לתעד את צרכיו ולאפשר נתינה בצורה אנונימית. בבניית המערכת נדרש גם לתת מענה לסוגיות של שינוע הטובין. פרויקט זה ישמש כתוכנית הדגל של החממה החברתית בטכניון.</p>	<p>- כלכלי - אורבני-פיסי</p>	<p>- החממה החברתית, הטכניון; - רשויות מקומיות; - ארגוני חברה אזרחית; - עסקים קטנים/זעירים;</p>	<p>- מדדי קיימות (הון) בישראל. למ"ס, 2021; - המדד החברתי-כלכלי לרשויות מקומיות, למ"ס; - מדד GEAR למסוגלות קהילתית.</p>	<p>ד"ר מירב גוטמן-אהרון ורונית פיסו החממה החברתית, הטכניון</p>

⁸ בטבלה זו, שבה מפורטות פרקטיקות באפיק הפעולה הכלכלי, חסר פירוט לגבי "תוצאות מנבאות" משום שהמידע אודות הפרקטיקות באפיק פעולה זה לא תועד באמצעות "טופס התייעוד", אלא חולץ מסיכומי דיונים בשולחנות העגולים, רשימות ה-Murals ואתרי אינטרנט. המידע שנאסף באמצעים אלה לא הציג התייחסות סדורה ל"תוצאות המנבאות" של הפרקטיקות.

⁹ מראי מקום מלאים למדדים המפורטים בטבלה ניתן למצוא במסמך "מדדים לקהילה מיטיבה", יוני 2022.

גורם מדווח	הצעות למדדי הערכה ⁹	מערכות השפעה	אפיקי פעולה	מהות, מטרות ועקרונות	שם הפרקטיקה
<p>משתתף בצוות המשימה הכלכלי.</p>	<p>- המדד החברתי-כלכלי לרשויות מקומיות, למ"ס; - מדד GEAR למסוגלות קהילתית.</p>	<p>- חברים ופעילים בקהילה; - ארגוני חברה אזרחית: אג'יק; - רשות מקומית; - מדינה: משרד הרווחה ומשרד האוצר (סיבסוד)</p>	<p>- כלכלי - חברתי - חינוכי</p>	<p>התכנית פועלת משנת 2004, כמודל ייחודי בחברה הערבית הבדואית בנגב ובישראל בכלל. התכנית פועלת להקמת מסגרות חינוכיות לילדים מגיל לידה ועד גיל שלוש, המשלבות את ההורים בתהליך החינוכי, תוך התבססות על גישה קהילתית ולמידת עמיתים בגובה העיניים.</p> <p>במהלך התוכנית נפתחו 21 מסגרות חינוכיות בשם "בית האם והילד" בכפרים המוכרים והלא-מוכרים בנגב. במסגרות אלה מתחנכים כ-315 ילדים באופן קבוע ומועסקות כ-40 מטפלות-מדריכות מוסמכות.</p> <p>התוכנית מכשירה אימהות מהקהילה כמטפלות לגיל הרך במסגרת קורס הכשרה מקצועי ומוכר. לאחר שלב ההכשרה מפעילות הנשים קבוצות של אימהות וילדים באזור מגוריהן למשך כ-10 חודשים ומעבירות תכנים מגוונים בתחום התפתחות הילד, תזונה, מניעת תאונות בית ועוד. בתום תקופת ההכשרה המשפחה משפצת מבנה, בהתאם להוראות משרד הרווחה, המוכן לפעולה כמשפחתון מורחב ("בית האם והילד") המיועד ל-15 ילדים מגיל לידה עד גיל שלוש. הליווי המקצועי האינטנסיבי נעשה על-ידי אג'יק, וכך נוצרת שותפות בפתיחת המסגרת החינוכית בין הקהילה לארגון. התכנית זכתה להכרה על-ידי משרדי ממשלה, ושהותם של הילדים במסגרות החינוכיות מסובסדת על-ידם.</p>	<p>2. עסקים חברתיים: "הורים שותפים" https://ajeec-nisped.org.il/?page_id=735</p>

גורם מדווח	הצעות למדדי הערכה ⁹	מערכות השפעה	אפיקי פעולה	מהות, מטרות ועקרונות	שם הפרקטיקה
סמנכ"לית ארץ עיר, חברה בצוות המשימה הכלכלי	<ul style="list-style-type: none"> - המדד החברתי-כלכלי לרשויות מקומיות, למ"ס; - מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - מדדי קיימות (הון) בישראל, למ"ס, 2021. 	<ul style="list-style-type: none"> - עסקים מקומיים; - ארגוני חברה אזרחית: עמותת ארץ-עיר. 	- כלכלי	<p>הפעילות מכוונת לתמוך ולקדם עסקים קטנים בפריפריה, במיוחד בנגב ובגליל, במטרה להצמיח כלכלה מקומית.</p> <p>לצורך כך, נעשו הפעולות הבאות:</p> <p>1. מיפוי צרכים של עסקים קטנים (בנגב ובגליל);</p> <p>2. זיהוי נקודות תורפה וקשיים בניהול עסקים;</p> <p>3. הקמת מעטפת תומכת לעסקים קטנים - ליווי שוטף ומתן בלים;</p> <p>4. הקמת פלטפורמה למתן שירותים לוגיסטיים לעסקים קטנים – כלכליים ומשפטיים.</p>	3. קידום ותמיכה בעסקים קטנים
- עובדת קהילה בעיריית גבעתיים, חברה בצוות המשימה הכלכלי	<ul style="list-style-type: none"> - המדד החברתי-כלכלי לרשויות מקומיות, למ"ס; - מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - מדדי קיימות (הון) בישראל. למ"ס, 2021. 	<ul style="list-style-type: none"> - עסקים מקומיים; - רשות מקומית. 	- כלכלי	<p>בניית מרחב שכונתי מזמין וזמין לקהילה למפגש של בעלי עסקים תושבים בעיר (גבעתיים). המפגש מהווה בסיס להקמת רשת חברתית עסקית, להרחבת הזדמנויות עסקיות.</p>	4. האב עירוני לבעלי עסקים קטנים

<u>שם הפרקטיקה</u>	<u>מהות, מטרות ועקרונות</u>	<u>אפיקי פעולה</u>	<u>מערכות השפעה</u>	<u>הצעות למדדי הערכה</u> ⁹	<u>גורם מדווח</u>
5. שיתוף ומעורבות של בעלי עסקים בפרויקטים של התחדשות עירונית	לדוגמה פיתוח וחידוש כיכר גבעון בתל אביב יפו. כחלק מפיתוח המרחב, עבדו עם בעלי העסקים, הקימו עמותה המורכבת מיו"ר וחברי ועד המייצגים בעלי עסקים במרחב, כדי לייצר תכנית עבודה שמקובלת הן על הרשות המקומית והן על בעלי העסקים. נעשה תכנון משתף והטמעה עם מחלקת ההנדסה של העירייה. כך למשל, העירייה תכננה פח מעלית עם מטמנה מתחת לאדמה, שהיה יקר לתפעול, ובעקבות עבודה עם בעלי העסקים הומר לפחי זריקה. גם תהליכי מיתוג המרחב נעשו בשיתוף בעלי העסקים, שהובילו את פיתוח הכיכר כ"כיכר מקיימת".	- כלכלי	- עסקים מקומיים; - רשות מקומית.	- מדד GEAR למסוגלות קהילתית.	- חבר בצוות המשימה הכלכלי
6. קרן ערבות הודית	בתקופת הקורונה, תלמידים ומורים הקימו קרן ערבות הודית - אספו תרומות או מצרכים מאנשים תושבי האזור או העיר, וחילקו אותם לתושבים, לפי מיפוי צרכים שערכו.	- חברתי - כלכלי - חינוכי	- מורים - תלמידים - משפחות של תלמידים ביישוב קהילתי - בית-ספר מקומי	- מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - מדד קהילתיות. החברה למתנ"סים, 2021; - SCI - Sense of Community Index.	- משתתף/ת בשולחנות העגולים

טבלה 3: אפיק פעולה אורבני-פיסי¹⁰

שם הפרקטיקה	מהות, מטרות ועקרונות	אפיקי פעולה	מערכות השפעה	הצעות למדדי הערכה ¹¹	גורם מדווח
1. שיתוף הציבור בתהליכי תכנון, בנייה והתחדשות עירונית	תכנון, בנייה והתחדשות עירונית משפיעים על חיי היום יום של אנשים החיים בשכונות. התכנית מיועדת לתמוך וללוות בקהילות הנכנסות למו"מ מול יזמים ורשויות מקומיות. תהליכים של התחדשות עירונית מאופיינים במקרים רבים במשבר של קהילות, התפרקות וג'נטריפיקציה. שכונות עשויות לאבד לחלוטין את הזהות שלהן. מצד שני יש פוטנציאל לבינוי קהילה, כי אותו בניין או שכונה עומדים לפני אתגר מאוד גדול, ואם הם מאחדים כוחות יכולה להיווצר התקרבות, ורשתות חברתיות שתמוכות בתהליך. זו הזדמנות לאנשים להגיד מה הם רוצים לשמר, ומה הם רוצים לשנות. אם עושים את התהליך הזה נכון, אז זה יכול להוביל למוביליות.	- אורבני-פיסי - חברתי - כלכלי	- חברים ופעילים בקהילה; - ארגוני חברה אזרחית ועסקים פרטיים; - רשויות מקומיות; - מדינה.	- מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - מדד קהילתיות החברה למתנ"סים, 2021; - SCI - Sense of Community Index; - תדריך למיפוי ואבחון - שדמות ק.מ.ה - אורנים.	- משתתפת בצוות המשימה האורבני-פיסי (MURALS).

¹⁰ בטבלה זו, שבה מפורטות פרקטיקות באפיק הפעולה האורבני-פיסי, חסר פירוט לגבי "תוצאות מנבאות" משום שהמידע אודות הפרקטיקות באפיק פעולה זה לא תועד באמצעות "טופס התייעוד", אלא חולץ מסיכומי דיונים בשולחנות העגולים, רשימות ה-Murals ואתרי אינטרנט. המידע שנאסף באמצעים אלה לא הציג התייחסות סדורה ל"תוצאות המנבאות" של הפרקטיקות.

¹¹ מראי מקום מלאים למדדים המפורטים בטבלה ניתן למצוא במסמך "מדדים לקהילה מיטיבה", יוני 2022.

שם הפרקטיקה	מהות, מטרת ועקרונות	אפיקי פעולה	מערכות השפעה	הצעות למדדי הערכה ¹¹	גורם מדווח
<p>2. "יצירת מקום" (placemaking) https://urbanclinic.huji.ac.il/sites/default/files/urbanclinic/files/placemaking_h eb.pdf</p>	<p>פלייסמייקינג (Placemaking) או "יצירת מקום" הוא רעיון או שיטה מעשית לשיפור אזורים, ערים ושכונות על ידי הפיכת מרחבים ציבוריים למקומות אטרקטיביים, חיוניים, ושוקקים עבור הקהילה. פלייסמייקינג היא גישה הרואה במרחב הפתוח מקום מפגש של חברי הקהילה והזדמנות לבניית קהילה, חוסן עירוני, והון חברתי דרך יצירת מרחב מזמין ומפרה. הגישה של יצירת מקום מביאה יחדיו, חברי קהילה, מקבלי החלטות ואנשי מקצוע מתחומים שונים (כגון תחבורה, סביבה, ספורט, מוזיקה, תרבות, עיצוב ותחזוקה).</p> <p>עבודה משותפת סביב מקומות יכולה להפוך שטחים ציבוריים מוזנחים או חסרי ייחוד כמו מרכזי תחבורה או רחובות נטושים למקומות חשובים, שמחזקים את הקשר בין אנשים והמרחבים בהם הם חיים, ותורמים ליצירת ערים טובות יותר. המעורבות של חברי הקהילה היא זו שהופכת מקום לחי ונושם. מקומות ציבוריים טובים הם חיוניים לרווחה הפיזית, החברתית, הסביבתית והכלכלית של קהילות עירוניות וכפריות. הם מספקים תחושת שייכות וזהות עירונית, תורמים לצמיחה הכלכלית והעצמה חברתית, ומצמצמים תופעות שליליות כגון פשע, זיהום וניכור. הפלייסמייקינג מעצים את הקהילה באמצעות תהליך של עשייה. השינוי החשוב מתרחש אצל אנשי הקהילה שלוקחים חלק בתהליך יצירת המקום ולא רק בשינוי הפיסי של המקום עצמו. על פי המודל תהליך יצירת מקום הוא פלואידי, מאפשר כניסה בנקודות זמן שונות לגורמים (שחקנים) שונים שמעורבים בתהליך ושהקהילה צריכה להיות גורם פעיל ומעורב באופן אקטיבי בתהליך יצירת המקום (הקליניקה האורבנית, 2015)</p>	<p>- אורבני-פיסי - חברתי - כלכלי</p>	<p>- חברים ופעילים בקהילה; - ארגוני חברה אזרחית; - רשויות מקומיות; - מדינה.</p>	<p>- מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - מדד קהילתיות. החברה למתנ"סים, 2021; - SCI - Sense of Community Index; - תדריך למיפוי ואבחון - שדמות ק.מ.ה - אורנים.</p>	<p>- מתוך ספרות המחקר - משתתפים בדיוני השולחנות העגולים (MURALS)</p>

שם הפרקטיקה	מהות, מטרת ועקרונות	אפיקי פעולה	מערכות השפעה	הצעות למדדי הערכה ¹¹	גורם מדווח
3. התקנת פאנלים סולאריים על גגות שפפיים	מטרת פרויקטים אלה היא כדי להשתמש בהכנסה שתיווצר לטיפול בשטחים פרטיים משותפים, שאינם מתוחזקים על-ידי העירייה, ולרוב מוזנחים, על מנת לייצר הכנסות לקהילה. פרקטיקה זו מקדמת קיימות וסביבה ירוקה.	- כלכלי - אורבני-פיסי	- רשויות מקומיות; - וועדי בניינים; - יזמים פרטיים; - מדינה.	- מדדי קיימות (הון) בישראל. למ"ס, 2021; - "שכונה 360" - מדדי משרד הבינוי והשיכון והמועצה הישראלית לבנייה ירוקה.	משתתף בצוות המשימה הכלכלי; וכן נציגת החממה החברתית מהטכניון
4. גינות קהילתיות	הגינות הקהילתיות הינן חלק ממארג המרחבים הירוקים שבעיר ותורמות לשיפור איכות החיים העירונית. גינות רבות קיימות בערים וביישובים רבים בארץ ומספקות לתושבי העיר נדבך המאפשר לבסס זהות קהילתית ולהתערות במקום. גינות קהילתיות הינן כלי מעשי ליישום תפיסת הקיימות תוך שילוב בין חברה וסביבה. מדובר במסגרת עבודה משותפת של קבוצת אנשים הרואים עצמם מחויבים לטיפוח שטח אדמה פתוח, היכול לבוא לידי ביטוי במגוון דרכים, על פי העדפות של חברי הקהילה: הקמת ערוגות אישיות ו/או משותפות של צמחי תועלת ונוי, בוסתן עצי פרי עם שבילים וספסלים, שטח בר שחברי הקהילה מטפחים. המשותף כל אחת מאפשרויות אלו או שילוב ביניהן - הינם קשרי הגומלין שגינה קהילתית מזמנת: בין חברי הקהילה לבין עצמם ובינם לאדמה ולטבע שבסביבת מגוריהם.	- אורבני-פיסי - חברתי	- חברים ופעילים בקהילה; - ארגוני חברה אזרחית; - רשויות מקומיות; - מדינה.	- מדד קהילתיות. החברה למתנ"סים, 2021; - SCI - Sense of Community Index; - תדריך למיפוי ואבחון - שדמות ק.מ.ה - אורנים; - מדד GEAR למסוגלות קהילתית; - "שכונה 360" - מדדי משרד הבינוי והשיכון והמועצה הישראלית לבנייה ירוקה.	- מתוך ספרות המחקר - משתתפים בדיוני השולחנות העגולים
5. הליכות ג'יין לדוגמא: https://www.facebook.com/TL/VJaneswalk	הליכות ג'יין (Jane's Walk) הוא כינוי לסדרת סיורים רגליים מודרכים הנערכים בערים שונות ברחבי העולם. הסיורים נקראים על שם ג'יין ג'ייקובס, מי שהייתה חוקרת תכנון ערים ידועה. הרצאות שונות מתקיימות בכל "הליכה", בתחומים מגוונים, הנוגעים לעיר או השכונה. הסיורים מאורגנים תמיד על ידי מתנדבים, כך שהשתתפות בהם היא ללא עלות, והם פתוחים לכל אדם.	- אורבני-פיסי - חברתי	- חברים ופעילים בקהילה; - ארגוני חברה אזרחית; - רשויות מקומיות.	- "שכונה 360" - מדדי משרד הבינוי והשיכון והמועצה הישראלית לבנייה ירוקה; - מדד הליכתיות.	משתתף בצוות המשימה האורבני-פיסי (MURALS)

3. הצעה לקריטריונים לתיעודף והערכת פרקטיקות מיטיבות

הוגדרו ארבעה קריטריונים מרכזיים לבחירת פרקטיקות מיטיבות, כאלו שהינן בעלות השפעה רחבה ורלוונטיות לחברה הישראלית:

- 1) **איכות (effectiveness)** – הפרקטיקה פועלת על-פי עקרונות פעולה לקידום קהילה מיטיבה (ראו הגדרת עקרונות בפרק 2 במסמך האפיון); ויש בה כדי לתרום באופן משמעותי לקידום מודל קהילה מיטיבה בישראל ולמימוש תוצאות מנבאות אימפקט (ראו הגדרת תוצאות מנבאות בטבלה 1 במסמך האפיון) בתחומי המוביליות החברתית, החוסן הקהילתי ואיכות החיים;
- 2) **עקביות (consistency)** – הפרקטיקה בעלת פוטנציאל לחזור ולהישנות. היא אינה אירוע בודד. קריטריון זה איננו אמור לשלול אפשרות לחדשנות ויצירתיות בהופעת פרקטיקות חדשות;
- 3) **הכלליות/גנריות (Generalizability)** – הפרקטיקות ניתנות ליישום והתאמה לא רק בקהילה מסוימת אחת, אלא במגוון רחב של קהילות, תוך התאמה סבירה למאפיינים של כל קהילה;
- 4) **עלות-תועלת (Effectiveness-Cost)** – הפרקטיקות הן בעלות יחס עלות-תועלת חיובי.

נוסף לכך, אנו מציעים לגזור מדדים לתיעודף פרקטיקות מיטיבות מתוך טופס התיעוד:

- 1) **עקרונות:** היקף העקרונות שצוינו הרלוונטיים לקהילה מיטיבה
- 2) **אפיקי פעולה:** סה"כ אפיקי הפעולה בהם הפרקטיקה פועלת
- 3) **מערכות השפעה:** היקף הארגונים ומערכות השפעה המעורבים
- 4) **משאבים ותשתיות:**
  - סה"כ המשאבים
  - סוג המשאבים (כוח אדם, תשתיות, תקציב וכד')
  - היקף הגורמים התומכים
- 5) **תוצאות:** סה"כ תוצאות מנבאות מסומנות, מתוך כלל התוצאות המנבאות המוגדרות עבור כל אחת ממערכות ההשפעה, באפיקי הפעולה השונים
- 6) **תהליכי הערכה:**
  - האם נערך מיפוי צרכים?
  - האם נאספים נתונים שוטפים אודות פעילויות ומשתתפים?
  - האם נעשה שימוש במדדים כמותיים ואיכותניים להערכת תהליכים ותוצאות?

4. סיכום

המונח "פרקטיקה מיטיבה" (Best Practice), בהקשרו הקהילתי, הוא מושג מקובל בספרות המקצועית ומתייחס לדרך פעולה מובנית, ניתנת לשיחזור, המחוללת תוצאות מיטיבות בתוך הקהילה. ב"פרקטיקה מיטיבה" הכוונה למנעד רחב של כלים, מיומנויות, תכניות התערבות או יוזמות. התוצאות המקוות, במסגרת המהלך של "קהילה מיטיבה", מהפעלת מנעד הפעילויות האלו הוא לגרום לתוצאות המקדמות באופן המוצלח ביותר את יישום חזון קהילה מיטיבה, המוביל בתורו למוביליות חברתית, חוסן קהילתי ואיכות חיים.

במסמך זה רוכזו למעלה מתריסר פרקטיקות מיטיבות אשר מצויות בהלימה הדוקה לאפיון קהילה מיטיבה ולתיאוריית השינוי של מהלך קהילה מיטיבה. ההבחנה בין שני מושגים אלו – "פרקטיקות מיטיבות" ו-"תכניות התערבות" – היא לעיתים טרמינולוגית בלבד, או תלויה במידת הייחודיות (לעומת ה"התמסדות") של הפעולה. במסמך זה נקטנו, משיקולי נוחות, בשימוש הכפול של המושג.

הפרקטיקות המוצגות במסמך זה נאספו מארבעה מקורות שונים: על בסיס סקירת ספרות מהארץ ומהעולם; מתוך סיכומי שני דיונים רבי-משתתפים של פעילי קהילה השותפים למהלך קהילה מיטיבה; מתוך תיעוד של פרקטיקות מיטיבות ותוכניות התערבות שהועלו במערכת ה-Murals (האינטרנטית) באחד ממפגשי צוותי המשימה של הפרויקט; ומתוך "טופס תיעוד" מפורט שפותח על-ידי צוות המחקר ומולא על-ידי מספר מצומצם של פעילי קהילה השותפים לפרויקט.

הפרקטיקות שנאספו באמצעות התהליך שתואר לעיל מוצגות בשלוש הטבלאות המהוות את עיקרו של מסמך זה. הטבלאות מתייחסות לשלושת אפיקי הפעולה – החברתי, הכלכלי והאורבני-פיסי – שהוגדרו על-ידי מובילי המהלך כאפיקים העיקריים העשויים להשפיע על התפתחות קהילה מיטיבה וליצירת תוצאות מנבאות אימפקט. יש לציין שבשלב מסוים במהלך העבודה הוחלט על שילוב אפיק פעולה נוסף – אפיק חינוכי – אך אפיק זה לא כלול ולא עודכן בתכולת העבודה של מחקר זה.

הטבלאות מציגות – מלבד שם הפרקטיקה/תכנית ההתערבות – גם את מהות הפרקטיקה, מטרותיה ועקרונותיה, את המערכות השונות בתוך הקהילה המושפעות מהפרקטיקה, את התוצאות המנבאות העיקריות להן ניתן לצפות משימוש בפרקטיקה וכן מדדים אפשריים להערכת אפקטיביות הפרקטיקה. בנוסף, כוללת הטבלה גם ציון "הגורם המדווח" – הגוף, הגורם הקהילתי, או המקור שממנו למדנו על הפרקטיקה המדוברת.

עיון מעמיק באוסף הפרקטיקות המתואר במסמך זה מצביע על מספר מסקנות:

- ראשית, רוב הפרקטיקות "נולדו" והתפתחו בשטח, מתוך ניסיון שהצטבר ופיתוח מקצועי של פעילי קהילה. ההתנסות המעשית בשטח היא גם זו שסיפקה את ההיזון החוזר לגבי האפקטיביות של הפעילות ואת הדרכים לשיפורה.

- שנית, גם אם פרקטיקות מסוימות נקראות באותו שם – הן לובשות ופושטות גוונים וגרסאות (וריאציות) בקהילות שונות ובמצבים שונים אף באותה קהילה.
- לרוב אין "מגבלה" של פרקטיקה מסוימת רק לאפיק פעולה אחד, או לתחום השפעה אחד. התערבויות שונות מחוללות, לרוב, תוצאות בתחומים שונים ומשפיעות על קבוצות שונות בקהילה.
- עצם הפעלת הפרקטיקה או תכנית ההתערבות מחוללת, במקרים רבים, שינויים בתפיסות ובהתנהגות גם של מפעילי הפרקטיקה עצמם – בנוסף ומעבר להשפעה שיש בכך על חברי הקהילה. יתר על כן, נראה שככל שהפרקטיקות מערבות ומפעילות את חברי הקהילה עצמם [כמו במקרה של "יצירת מקום" (Placemaking), כדוגמא אחת מרבים] – כך גם עולה יעילותן והשפעתן.

אין ספק שאוסף הפרקטיקות הכלול מסמך זה הינו אך מדגם קטן ומצומצם של עולם תוכן זה. הדרכים בהן נאספו "דוגמיות" אלו – בעיקר באמצעות פעילי קהילה ובעזרת "כלים" כמו טפסי תיעוד ודיונים פתוחים של צוותי חשיבה – יכולים להניב עוד מצבור עשיר של פרקטיקות מיטיבות שיתרמו ישירות לפיתוחן וחיזוקן של קהילות מיטיבות.

* * *

נספח 1: רשימת פרקטיקות מיטיבות לפי צוותי משימה המתועדים ב MURALS

1.1 MURAL חברתי

ארגוני חברה אזרחית ומגזר עיסקי

- ♦ **חברות הזנק** לקידום קהילתיות ומרחבים קהילתיים מקוונים וגיאוגרפים
- ♦ **מו"פ חברתי** - פיתוח תוכניות והעברתן לגופים הממשלתיים לאחר התבססות.
- ♦ **מודל "הרשת באר שבע"** - בינוי קהילה באמצעות רשת ענפה של יוזמות קהילתיות
<https://www.hareshet.org.il/about>
- ♦ **מודל "קבוצות יוצרות שכונה"** - רשת של קבוצות פעילים בשכונות מוחלשות שמובילים יוזמות קהילתיות
- ♦ **שולחן קהילה** עירוני או שכונתי **בין-מגזרי**
- ♦ **אנשי קשר בבניינים** - במות מגוונות לתושבים להיות פעילים, בעיקר במצבי חירום, גם לכאלה שקשה להם להצטרף לצוותי חירום שדורשים לצאת מהבית והזדהות מקדמת כפעיל (לדוגמא - גמלאים, אימהות יחידניות...) כחלק ממודל – "קבוצות יוצרות שכונה" בשדרות
- ♦ **שולחן עגול** של ארגוני המגזר השלישי

קהילתיות ויכולות קהילתיות

- ♦ הקמה והפעלה של **צוותי חוסן** שכונתיים/שכונה טובה
- ♦ נציג בכל בניין – "**שכנות טובה**"
- ♦ הרחבת מודל "**קבוצות יוצרות שכונה**" ברמה הארצית
- ♦ **ליווי יוזמות** תושבים
- ♦ **מנגנוני חיבור** בין קבוצות וקהילות בקהילה
- ♦ **עובדים קהילתיים** שפועלים באופן מוגבר **בעבודת רחוב**
- ♦ **קבוצות הורים** פעילים שאחראים יחד על הילדים בשגרה ובחירום מתוך עבודת רחוב.
- ♦ **יצירת זירות מפגש** במרחבים קהילתיים טבעיים (במטרה להפגיש בין קהילות שונות)
- ♦ **כוחות משימה** מקומיים לטוב משותף
- ♦ **קבוצות עניין**
- ♦ **תוכניות בונות קהילה** - בניית יכולות בקרב הפרטים בקהילה
- ♦ **סיפור רחוב הפלמ"ח** בשכונת קטמון בירושלים

הרשות המקומית

- ♦ **מְהַלִּים קהילתיים** (ירושלים כדוגמא)
- ♦ מודל "**העיר הבריאה**" http://www.healthycities.co.il/html5/?_id=16182&did=16874&G=16182
- ♦ הקמת **מרכזי גישור ודיאלוג** בקהילה במסגרת הרשות המקומית והכשרת אנשי מקצוע וקובעי מדיניות בכלים מעולם הגישור, שיתוף הציבור וכשירות תרבותית
- ♦ **הנגשת זכויות** של השכונה והקהילה
- ♦ **ייצוג קהילות מוֹדְרוֹת**
- ♦ יצירת רצף של **מתנדבים-פעילים**, מעורבים חברתית
- ♦ **קבוצות פעילים חזקות** שמוכשרות להשפיע על מדיניות ומתווכות בין השכונה לבין הרשות המקומית והממסד.
- ♦ תוכניות מניעה – כגון "**שומרות הסף**"
- ♦ <https://www.kyair.org.il/Lists/news/DispForm.aspx?ID=715>
- ♦ **אינטגרציה** בין חברי קהילה **למניעת מיתוג שלילי** והיכרות עם קבוצות שונות

מדינה ומדיניות

- מודל "מוטב יחדיו" - https://www.thejoint.org.il/challenges/social_mobility/%D7%9E%D7%95%D7%98%D7%91-%D7%99%D7%97%D7%93%D7%99%D7%95
- "קהילה לדורות" - <https://www.gov.il/he/Departments/General/molsa-community-innterventions-community-for-generations>
- יעדי שירות בתחום הקהילה של כל משרד
- הכשרת פעילים לשינוי מדיניות-חיבור לקידום מדיניות בעבודה עם החברה האזרחית
- הפעלת גופים שנותנים מענה פנים קהילתי למצבי משבר
- ביזור סמכויות לרשות המקומית

2. MURAL כלכלי

ארגוני חברה אזרחית ומגזר עסקי

- תביא לי/בוא לקחת - שירות שליחויות קהילתי לעסקים מקומיים
- מיזם 4them - חיזוק קהילתי בשיווק ודיגיטל לעסקים קטנים
- תכנית הכשרה להקמה/הצטרפות לקואופרטיב עסקי
- מודל החשמל - להתאגדות עסקים - ת"א יפו
- שיתופי פעולה מסחריים - מועדוני צרכנות, פרסום בקהילה, תוכן שיווקי ועוד

קהילתיות ויכולות קהילתיות

- ועד עסקים קטנים
- קבוצות רכישה מאורגנות בידי תושבים
- רשתות חברתיות ליצירת קשרים והזדמנויות
- השאלה קהילתית (כמו מיזם טולו למשל) יכול להיות סביב בגדים, רכוש, נדל"ן.
- בין רשויות- החלפות בתים לצורכי חופשה
- HUB&PUB -wegrow קהילתי בזכרון יעקב
- עבודה בכלי מיפוי קהילתיים לאיתור ומינוף ידע מקומי
- חיזוק הקניה המקומית. קניה משותפת. פיתוח עסקים עפ"י צורכי הקהילה
- קניות במחיר מוזל, יצירת חיבורים בין יצרנים לתושבים

הרשות המקומית

- מדיניות רכש מקומי
- הקצאת מיקום פיזי לעסקים
- קידום יזמויות קהילתיות בתחומי אנרגיה מתחדשת וחקלאות עירונית
- מטבע משלים מקומי כשהרשות משמשת כמסלקה ומחברת בין מטבע למהלכים קהילתיים
- קידום אוכלוסיות, מוחלשות באמצעות פעילות פנאי מוזלת ואפשרויות תעסוקה
- יצירת תשתיות דיגיטליות שתומכות בהנגשת עסקים לקהילות
- מינוף של נכסים מקומיים לטובת קידום הכמ"מ
- הקמת פורומים/שולחנות עגולים שמדמים אג'נדה של כמ"מ
- עידוד עסקים להשכיר מקום שלא נמצא בשימוש מלא לבעלי עסקים קטנים חדשים
- קידום האבים (Hubs) ובתוך כך רשתות חברתיות
- גראנטים (מענקים) לפיתוח כלכלי של יחידים
- אג'נדה של תעסוקה מקומית וניהול קשר עם מוסדות עוגן באזור מסוים

- ♦ התייחסות בהתאם של היחידה לקידום עסקים בבעלי עסקים בעיר - לא רק עסקים פיזיים אלא גם עצמאיים שעובדים בעיר או תושבי העיר בעלי עסקים בערים אחרות.

מדינה ומדיניות

- ♦ מענקים
- ♦ הפניית משאבים לרשות המקומית לטובת קידום התחום של כלכלה מקומית
- ♦ מדיניות מחוללת/מאפשרת - **קוד פתוח**
https://doalogue.co.il/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%93_%D7%A4%D7%AA%D7%95%D7%97
- ♦ פתרון הקונפליקט בין כסף שחור לכסף לבן בעסקים קטנים
- ♦ שימוש בכלי מדידה הוליסטיים (GEAR): G - משילות, E - כלכלה, A - אקטיביזם, R - רשתות חברתיות
- ♦ פתיחת חסמים רגולטוריים
- ♦ שילוב מדדי השפעה על אוכלוסיות מובחנות - תעסוקה, הכנסה ועוד
- ♦ התנהלות חשבונאית וישות משפטית של קהילה - היכולת לאסוף כספים בקהילה ולייצר הכנסה
- ♦ שימוש בקולות קוראים בצורה מקומית
- ♦ יצירת שת"פ כלכלי אזורי ורשתות של בעלי עסקים המציעים מוצרים משלימים
- ♦ הקלות וסיוע לעסקים שיתופיים
- ♦ מיפוי וזיהוי עוגנים כלכליים אזוריים
- ♦ מערכת תמיכה ביזמות כלכלית קהילתית של קהילות וארגונים
- ♦ מנהלות קשרי קהילה עסקים - ת"א-יפו - "המגזר" העירוני
- ♦ עצמאות לרשו"מ להשפיע כלכלית ותקציבים לפיתוח

3. MURAL אורבני-פיסי

ארגוני חברה אזרחית ומגזר עיסקי

- ♦ פלייסמייקינג
<https://www.stlanguage.com/%D7%A4%D7%9C%D7%99%D7%99%D7%A1%D7%9E%D7%99%D7%99%D7%A7%D7%99%D7%A0%D7%92-placemaking>
- ♦ צילום ושימור נראות וסיפור
- ♦ הליכות ג'יין <http://www.janejacobswalk.org>
- ♦ "שכנות טובה"
- ♦ מועדון נציגויות בהתחדשות עירונית
- ♦ פורום בעלי עניין של אנשי עסקים / יזמים ומשקעים
- ♦ שותפויות רב-מגזריות להתחדשות עירונית ולעבודה קהילתית
- ♦ ניהול נכסים ללא מטרות רווח/ שהרווח חוזר לציבור
- ♦ Puyu

קהילתיות ויכולות קהילתיות

- ♦ שימור אוכלוסיות מוחלשות בשכונה
- ♦ **סיירות 106**
- ♦ בינוי קהילות וקהילתיות במגדלים/ ליווי עו"ק למגדלים חדשים
- ♦ מקום ליזמות תושבים ללא תשלום - יעיל במיוחד לאזרחים ותיקים שחיפשו co-housing
- ♦ מועצת תושבים לצד צוות התכנון להשפעה על תהליכי ההתחדשות העירונית
- ♦ בהיבט הדיגיטלי - יצירת קבוצות ווטסאפ של קבוצות פעילים "נושמות" שיש מקום לצאת ולהצטרף ולעודד מעורבות אזרחית ובכלל חיזוק הקשרים הקהילתיים באמצעות רשתות הדיגיטל

- ♦ **פוטו ווייס** - כלי לניתוח המצב הקיים ולייצר שיח רחב על הצרכים והפטרונות <https://www.photovoice.co.il/what-is-fv>
- ♦ מעורבות אזרחים ותושבים בתהליכי תכנון מרחביים והפיכתם לשותפים בקבלת החלטות
- ♦ שליטה קהילתית על קרקע (ברמות שונות)
- ♦ שליטה קהילתית על הון (מסוגים שונים עם יכולת התמרה ביניהם)
- ♦ שליטה קהילתית על עבודה (בהיבטים של קבה"ח והנאה מהרווח)
- ♦ Organizing communities for social change – six main practices

Community Building

Community Participation

Bottom-Up Planning

Community Control

Community Design and Neighborhood Planning

Community Development

הרשות המקומית

- ♦ בניית שת"פ בין ארגוני קהילה (חינוך, רווחה, מתנ"סים, עמותות, גרעינים) לבניית מרחב ציבורי במרכז עכו.
- ♦ דיון מוגן לקשישים שנבנה מעל מרכז מסחרי, בשילוב מרחב ציבורי מזמין, אפשרות לגן ילדים בשטחי המרכז המסחרי (דוגמה מבית הכרם החדשה) לקשישים יש גישה נוחה לשירותים, עם מבט מהחדר אל פעילות אנושית, ואפשרות למפגש בין ילדי הגן לבין דיירי הדיור המוגן.
- ♦ שטח ציבורי כחלק מחזית מסחרית עבור ארגונים שנשמכים על מיקומים מרכזיים והכנסות מהציבור כמו חנויות של תעסוקה מוגנת.
- ♦ יצירת מוסד ציבורי/קהילה בהפרשה מבונה - מועדון דיירים שהוא גם שלוחת מתנ"ס, משולב במבנה המגורים בקומת הקרקע.
- ♦ שיפוץ ואחזקה של שפפ"ים בבנייני רוב רוכשים. כולל תהליך קהילתי משתף.
- ♦ מנגנון טיפול באדישות תושבים וחוסר שיתוף פעולה.
- ♦ תקציב משתף.
- ♦ הכנה/ ליווי תושבים למגורים במגדל.
- ♦ שותפויות רב מגזריות הכוללות את המגזר העסקי.
- ♦ התחדשות עירונית במתווים משולבים של עיבוי + פינוי.
- ♦ תכניות חברתיות לשכונות מתחדשות. למידה ותכנון משותף של אנשי מקצוע ותושבים לפיתוח חוסן קהילתי לשכונות מתחדשות.

מדינה ומדיניות

- ♦ אמנה משותפת של משרד הרווחה ומשרד השיכון לנושא התחדשות עירונית והקצאת משאבים בהתאם.
- ♦ **שיקום שכונות** (כלי קיים)
- ♦ **דיון בר-השגה** לשילוב אוכלוסיות - צריך להיעשות ברמת המדינה, כרגע הדוגמאות המרכזיות הן של השלטון המקומי - ת"א.
- ♦ תמהיל דירות מחייב בכל תוכנית התחדשות שכוללת שכירות דירות קטנות וגדולות.
- ♦ מחשבה על התאמות לשינויי אקלים בכל תוכנית התחדשות ופיתוח.
- ♦ מיקום גני ילדים ליד מרחב ציבורי פתוח עם מקומות ישיבה עבור הורים/מטפלים (ורצוי גם קיוסק שתיה/קפה!)

- ♦ מתקני חניית אופניים ליד מוסדות חינוך, המאפשרים להורים ומטפלים להביא את הילדים באופניים, ולהמשיך משם ללא אופניים לתחבורה ציבורית.

4. MURAL חינוכי

ארגוני חברה אזרחית ומגזר עסקי

- ♦ עשייה עם ארגונים חינוכיים במסגרת אחריות תאגידית/קשרי קהילה בארגונים עסקיים
- ♦ מינהלת ישובית
- ♦ בניית שותפויות רב מגזרית
- ♦ עבודות חקר (Project Based Learning) בשיתוף עם ארגונים מחוץ לבתי הספר
- ♦ מנטורינג של עובדי ארגונים (עמותות/עסקים) לתלמידים ובני נוער בתחומים שונים
- ♦ קבוצת הורים שכונתית - תושבות פעילה
- ♦ קהילת עצמאיים המעסיקים ילדים ובני נוער מקהילות בי"ס שונות

קהילתיות ויכולות קהילתיות

- ♦ מעורבות ילדים ונוער באירועים וטכסים יישוביים/קהילתיים
- ♦ בתי מדרש קהילתיים
- ♦ הכשרת מובילי קהילות דיגיטליות
- ♦ רשת/שולחן עגול / ועבודה סינרגית בין כלל הקהילות הפעילות ברשות/שכונה
- ♦ בחירת תחומי ליבה כ"גורם מארגן" לבינוי קהילה
- ♦ "תמר לחינוך"
- ♦ חינוך בונה קהילה/ פיתוח יוזמות חינוכיות מקדמות קהילתיות
- ♦ פיתוח זהות מקומית באמצעות מסגרות החינוך
- ♦ בניית מערך קהילת שכונה המייצר מיפוי צרכים ומענים לצרכי כל שכונה
- ♦ תנועות הנוער כמובילות שינוי בקהילה

הרשות המקומית

- ♦ חיזוק היכולת של הרשות המקומית לפתח קהילה מיטיבה
- ♦ פורום חינוך יישובי
- ♦ הקצאת תקנים למדריכי רחוב קהילתיים
- ♦ קידום מנדט ומעמד שכונתי לקידום קהילתיות באמצעות מסגרות ופדגוגיות חינוכיות
- ♦ תכלול העבודה בין האגפים ברשות
- ♦ שיפור הקשב לתושבים, הנגשה ויצירת פלטפורמות אפקטיביות לדיאלוג
- ♦ מסגרות חינוכיות מקדמות קהילתיות וחוסן
- ♦ שותפויות רב מקצועיות רשותיות לטיפול בסוגיות חינוכיות

מדינה ומדיניות

- ♦ דיוק של מהלכים רגולטוריים כתוצאה מקשר טוב ולמידה טובה של השטח
- ♦ הפשטה של היכולת לקדם תהליכים מבחינת בירוקרטיות ורגולציות
- ♦ מיומנויות חברתיות כחלק בלתי נפרד מסל הכלים שיש לתלמידים, עובדי חינוך ותושבים
- ♦ חיזוק האמון והקשר יחיד-חברה-מדינה
- ♦ מימון ליווי תהליכי שינוי בית ספר לפדגוגיה חברתית-קהילתית
- ♦ קהילות וואטסאפ "מובנות" להכרות חברי הקהילה
- ♦ מדיניות מקומית לפלטפורמות דיגיטליות
- ♦ הטמעת חזון בשיתוף קהילה

- ◆ מפגשים בין מחנכים ומחנכות בקהילה
- ◆ צוות חינוכי קהילתי משולב לשכונה בבחרת
- ◆ הקמת מחלקות ואגפי קהילה
- ◆ שיתוף בני נוער בקבלת החלטות
- ◆ קידום סטטוס של עובדי חינוך קהילתי כבעלי השפעה על הזירה הקהילתית

*

נספח 2: טופס פרקטיקות מיטיבות

טופס תיעוד פרקטיקות מיטיבות (Best Practice - BP) לקידום קהילה מיטיבה

על מנת לייצר בנק פרקטיקות מיטיבות לשימושם של מגוון בעלי תפקידים וארגונים הפועלים לקידום קהילות מיטיבות בישראל, נבקשך לבחור פרקטיקה מיטיבה (BP) אחת באחד מאפיקי הפעולה הבאים – חברתי, חינוכי, כלכלי או אורבני-פיסי – ולתעד אותה בפירוט.

הפרקטיקה שתבחר לתעד צריכה להיות, לפי מיטב שפוטך, בעלת תרומה משמעותית לקידום קהילה מיטיבה, יישומית וניתנת לפעולה לא רק בקהילה אחת מסוימת, אלא גם בקהילות אחרות.

מאחר שאנו מצויים עדיין בשלב הפיתוח של מהלך קהילה מיטיבה, הרי שתיעוד מפורט ככל הניתן יסייע לנו לדייק את השפה, המשתנים והכלים אשר ישמשו את מהלך קהילה מיטיבה בעתיד.

תיעוד הפרקטיקות המיטיבות מבוסס על מסמך אפיון קהילה מיטיבה שפותח במהלך החודשים האחרונים בשיתוף פעולה בין צוות המחקר מטעם מוסד שמואל נאמן התומך תהליכי קבלת החלטות, בין צוות המייסדים – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, אשלים-ג'וינט ישראל וקרן רש"י – ובין השותפים הרבים שהתגייסו לקידום המהלך בשולחנות העגולים.

להלן ההגדרות העיקריות המשמשות לצורך תיעוד פרקטיקות מיטיבות:

קהילה מיטיבה: מהווה עוגן של זהות ושייכות ומקיימת מנגנונים, תהליכים ורשתות שיתופי פעולה לקידום חברתי, פיסי וכלכלי; קהילה מיטיבה מחוללת תמורות חיוביות במוביליות החברתית, בחוסן ובאיכות החיים של פרטים וקבוצות, במרחב חיים משותף.

פרקטיקה מיטיבה (BP): פרקטיקה מיטיבה היא דרך פעולה המחוללת תוצאות המקדמות באופן מוצלח ביותר את יישום חזון קהילה מיטיבה. פרקטיקה מיטיבה נגזרת מתיאוריית השינוי של מהלך קהילה מיטיבה.

הרחבה והסברים נוספים אודות המושגים המרכזיים המשמשים לצורך תיעוד פרקטיקה מיטיבה (BP), ניתן למצוא במסמך האפיון של קהילה מיטיבה בקישור הבא:

<https://e2c75902-ba74-47ff-8cf8->

97f7c0eae8a8.filesusr.com/ugd/bfae9f_a5cb0c5eb4204b1b801bf8552ee57cc8.pdf

בשאלות הבהרה ניתן לפנות גם לצוות המחקר: ayala@sni.technion.ac.il.

אנו מודים לך מראש על השותפות בתהליך הבניית מהלך קהילה מיטיבה!

1. שם הפרקטיקה:
 2. מהו אפיק הפעולה העיקרי בו הפרקטיקה פועלת?

- חברתי
 חינוכי
 כלכלי
 אורבני-פיסי

3. האם התנסית באופן אישי בשימוש בפרקטיקה זו? לא/כן?
 4. אם כן, איזה תפקיד מילאת בפרקטיקה זו?
 5. היכן (גיאוגרפית) הפרקטיקה הנ"ל פעילה?
 6. מהן המטרות העיקריות של הפרקטיקה הנ"ל?

(א) _____
 (ב) _____
 (ג) _____
 (ד) _____

7. באיזו מידה הפרקטיקה הנ"ל עומדת בקריטריונים הבאים:

במידה רבה	במידה בינונית	במידה מעטה	כלל לא	
				איכות (Effectiveness): הפרקטיקה תורמת באופן משמעותי לקידום קהילה מיטיבה במגוון תוצאות
				יישומיות, שימושיות (Usefulness): הפרקטיקה ישימה ושימושית למטרתנו, משרתת את המאפיינים הרצויים לנו
				עקביות (consistency): הפרקטיקה ניתנת לחזרה ולהופעה שוב ושוב; אינה רק "אירוע בודד"
				גִּנְרִיּוּת, הכללתיות (Generalizability): הפרקטיקה ניתנת לפעולה לא רק בקהילה אחת מסוימת, אלא גם בקהילות אחרות, אולי אפילו עם מאפיינים שונים זה מזה
				עלות (Cost): הפרקטיקה הינה בעלת יחס עלות-תועלת חיובי

- אפשרות לסיום התיעוד אם הפרקטיקה אינה עומדת לפחות ב-2 קריטריונים במידה בינונית +
 8. תיאוריית השינוי לקידום קהילה מיטיבה מניחה כי פעולה עפ"י עקרונות פעולה מסוימים תקדם את החזון של קהילה מיטיבה. במסמך האפיון מוגדרים 15 עקרונות פעולה כמו למשל: מכאונות

לאנשים; מכוונות לערכים; הסתמכות עצמית; מרכזיות הרשות המקומית; קידום רשתות של אחריות משותפת; מכוונות לתוצאות; פעולה במרחב דיגיטלי; דיאלוג; אגיליות/זמינות ועוד.

מהם עקרונות הפעולה העיקריים המיושמים בפרקטיקה הנ"ל?

- _____ (א)
- _____ (ב)
- _____ (ג)
- _____ (ד)

9. תארו/י את אופן התנהלות בפועל של מערכות השפעה שונות במסגרת פרקטיקה זו: מיהם השותפים/בעלי התפקידים העיקריים המעורבים בתכנון/ניהול/ביצוע של הפרקטיקה, מה תפקידם, ואילו תשתיות ומשאבים מוקצים לצורך יישום הפרקטיקה:

(א) **האם מעורבים בפרקטיקה שותפים מהקהילה? לא/כן.** אם כן,

- (1) מי השותפים העיקריים ומה תפקידם:
- (2) באופן כללי, מה מידת מעורבותם של השותפים בפרקטיקה הנ"ל?
1. במידה מעטה 2. במידה סבירה 3. במידה רבה 4. במידה רבה מאוד
- (3) מהן הפעולות העיקריות שהם אחראים עליהן או מבצעים במסגרת פרקטיקה זו?
- (4) אילו תשתיות ומשאבים עומדים לרשותם (נא לציין 2-3 דוגמאות)?

(ב) **האם מעורבים בפרקטיקה שותפים מארגוני חברה אזרחית לא/כן.** אם כן,

- (1) מי השותפים העיקריים ומה תפקידם:
- (2) באופן כללי, מה מידת מעורבותם של השותפים בפרקטיקה הנ"ל?
1. במידה מעטה 2. במידה סבירה 3. במידה רבה 4. במידה רבה מאוד
- (3) מהן הפעולות העיקריות שהם אחראים עליהן או מבצעים במסגרת פרקטיקה זו?
- (4) אילו תשתיות ומשאבים עומדים לרשותם (נא לציין 2-3 דוגמאות)?

(ג) **האם מעורבים בפרקטיקה שותפים מחברות עסקיות לא/כן.** אם כן,

- (1) מי השותפים העיקריים ומה תפקידם:
- (2) באופן כללי, מה מידת מעורבותם של השותפים בפרקטיקה הנ"ל?
1. במידה מעטה 2. במידה סבירה 3. במידה רבה 4. במידה רבה מאוד
- (3) מהן הפעולות העיקריות שהם אחראים עליהן או מבצעים במסגרת פרקטיקה זו?
- (4) אילו תשתיות ומשאבים עומדים לרשותם (נא לציין 2-3 דוגמאות)?

(ד) **האם מעורבים בפרקטיקה שותפים מהרשות המקומית לא/כן.** אם כן,

- (1) מי השותפים העיקריים ומה תפקידם:
- (2) באופן כללי, מה מידת מעורבותם של השותפים בפרקטיקה הנ"ל?
1. במידה מעטה 2. במידה סבירה 3. במידה רבה 4. במידה רבה מאוד
- (3) מהן הפעולות העיקריות שהם אחראים עליהן או מבצעים במסגרת פרקטיקה זו?
- (4) אילו תשתיות ומשאבים עומדים לרשותם (נא לציין 2-3 דוגמאות)?

ה) האם מעורבים בפרקטיקה שותפים מהמדינה/ משרדי ממשלה לא/כן. אם כן,

- 1) מי השותפים העיקריים ומה תפקידם:
- 2) באופן כללי, מה מידת מעורבותם של השותפים בפרקטיקה הנ"ל?
1. במידה מעטה 2. במידה סבירה 3. במידה רבה 4. במידה רבה מאוד
- 3) מהן הפעולות העיקריות שהם אחראים עליהן או מבצעים במסגרת פרקטיקה זו?
- 4) אילו תשתיות ומשאבים עומדים לרשותם (נא לציין 2-3 דוגמאות)?

10. האם נעשה שימוש בכלים מובנים לצורך מדידת תהליכים ופעולות בפרקטיקה הנ"ל? לא/כן.
אם כן, רשום/י דוגמאות לכלים, נתונים ומדדים שנעשה בהם שימוש לצורך הערכת תהליכים בפרקטיקה הנ"ל:

11. מבין התוצאות הרשומות להלן, סמן/י את העיקריות העולות בפועל מיישום הפרקטיקה הנ"ל

ברמת הקהילה:

- תחושת קהילתיות (כולל הכללת אוכלוסיות שקופות)
- נרטיב, זהות וערכים משותפים
- פיתוח חוסן - הון חברתי, סמלי, ארגוני, אנושי וחומרי
- הקהילה בעלת ידע ומיומנויות בקדום תהליכים קהילתיים.
- פיתוח היכולת והמחויבות של חברי הקהילה לקדם מוביליות, חוסן ואיכות חיים
- מנהיגות משתפת, נורמה של צמיחת פעילים ומתנדבים מתוך הקהילה
- מתקיימות ומתפתחות רשתות שיתופי פעולה חוצות מגזרים

אחר (פרט/י):

12. מבין התוצאות הרשומות להלן, סמן/י את העיקריות העולות בפועל מיישום הפרקטיקה הנ"ל

ברמת ארגוני חברה אזרחית ומגזר עסקי:

- התארגנויות ופיתוח ארגונים
- שיתוף פעולה בין מגזרים
- אחר (פרט/י):

13. מבין התוצאות הרשומות להלן, סמן/י את העיקריות העולות בפועל מיישום הפרקטיקה הנ"ל

ברמת הרשות המקומית:

- משילות משתפת, שיתוף ציבור
- פיתוח תשתיות קהילתיות
- פיתוח יכולות של מנגנוני העירייה לעבודה עם קהילות
- ייזום והפעלת פרויקטים קהילתיים
- אחר (פרט/י):

14. מבין התוצאות הרשומות להלן, סמן/י את העיקריות העולות בפועל מיישום הפרקטיקה הנ"ל

ברמת המדינה ומדיניות:

- קידום מדיניות, זרועות ביצוע ופרויקטים שתפקידם לטפח קהילות
- קידום מדיניות ופרויקטים הרואים בקהילה זרוע לקידום מגוון נושאים
- אחר (פרט/י): _____

15. האם נעשה שימוש בכלים מובנים לצורך מדידת תוצאות של הפרקטיקה הנ"ל? לא/כן.
אם כן, רשום/י דוגמאות לכלים, נתונים ומדדים נעשה שימוש לצורך הערכת תוצאות הפרקטיקה?

16. אנא רשום/י כאן רשמים אישיים שלך מפרקטיקה זו, ועצות לניהולה ו/או יישומה:

17. נשמח לקבל את חוות דעתך באיזו מידה ניתן לשקף ולתעד את הפרקטיקה המיטיבה שבחרת באמצעות טופס זה?

(1 כלל לא   (2 במידה מעטה   (3 במידה סבירה   (4 במידה רבה

פרט/י והסבר/י: _____

18. פרטים אישיים:

שם: _____; תפקיד: _____; ארגון: _____; טלפון: _____

19. המלצה לאיש קשר לקבלת מידע נוסף אודות הפרקטיקה _____

20. קישור לאתר / חומרים ולמידע נוסף על הפרטיקה - אם יש _____

אנו מודים לך שוב על שיתוף הידע!

חברה

מוסד שמואל נאמן
למחקר מדיניות לאומית

טל. 04-8292329 | פקס. 04-8231889
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
קרית הטכניון, חיפה 3200003-ww
w.neaman.org.il